Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 6ης Μαρτίου 2025 *

«Προδικαστική παραπομπή – Προσέγγιση των νομοθεσιών – Διανοητική ιδιοκτησία – Δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα – Ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες που προσλαμβάνονται με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου – Εκχώρηση συγγενικών δικαιωμάτων διά κανονιστικής πράξης – Οδηγία 2001/29/ΕΚ – Άρθρο 2, στοιχείο β′, και άρθρο 3, παράγραφος 2 – Δικαιώματα αναπαραγωγής και διάθεσης στο κοινό – Οδηγία 2006/115/ΕΚ – Άρθρα 7 έως 9 – Δικαιώματα υλικής ενσωμάτωσης, ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης, παρουσίασης στο κοινό και διανομής – Οδηγία (ΕΕ) 2019/790 – Άρθρα 18 έως 23 – Εύλογη αμοιβή στο πλαίσιο συμβάσεων εκμετάλλευσης – Άρθρο 26 – Χρονική εφαρμογή – Έννοιες των όρων “πράξεις που έχουν συναφθεί” και “δικαιώματα που έχουν αποκτηθεί”»

Στην υπόθεση C-575/23,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Βέλγιο) με απόφαση της 31ης Αυγούστου 2023, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Σεπτεμβρίου 2023, στο πλαίσιο της δίκης

FT,

AL,

ON

κατά

État belge,

παρισταμένης της:

Orchestre national de Belgique (ONB),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, προεδρεύοντα του πρώτου τμήματος, T. von Danwitz, Αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του πρώτου τμήματος, A. Kumin, I. Ziemele (εισηγήτρια) και O. Spineanu-Matei, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

γραμματέας: M. Siekierzyńska, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 20ής Ιουνίου 2024,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– οι FT, AL και ON, εκπροσωπούμενοι από τον S. Capiau, avocate,

– η Orchestre national de Belgique (ONB), εκπροσωπούμενη από τους C. Bernard, M. Buydens και D. Lagasse, avocats,

– η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους S. Baeyens, P. Cottin και C. Pochet, επικουρούμενους από τους R. Fonteyn και A. Joachimowicz, avocats,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις C. Auvret και J. Samnadda,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 24ης Οκτωβρίου 2024,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 18 έως 23 και 26, παράγραφος 2, της οδηγίας (ΕΕ) 2019/790 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2019, για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά και την τροποποίηση των οδηγιών 96/9/ΕΚ και 2001/29/ΕΚ (ΕΕ 2019, L 130, σ. 92).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, των FT, AL και ON, μουσικών που έχουν προσληφθεί με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου από την Orchestre national de Belgique (Εθνική Ορχήστρα του Βελγίου, ONB), και, αφετέρου, του État belge (Βελγικού Δημοσίου) με αντικείμενο τη νομιμότητα του arrêté royal du 1er juin 2021 relatif aux droits voisins du personnel artistique de l'Orchestre national de Belgique (βασιλικού διατάγματος της 1ης Ιουνίου 2021 σχετικά με τα συγγενικά δικαιώματα του καλλιτεχνικού προσωπικού της Εθνικής Ορχήστρας του Βελγίου (*Moniteur belge* της 4ης Ιουνίου 2021, σ. 56936, στο εξής: βασιλικό διάταγμα της 1ης Ιουνίου 2021).

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

Η Σύμβαση της Ρώμης

3 Η Διεθνής Σύμβαση περί της προστασίας των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών φωνογραφημάτων και των οργανισμών ραδιοτηλεόρασης συνήφθη στη Ρώμη, στις 26 Οκτωβρίου 1961 (στο εξής: Σύμβαση της Ρώμης).

4 Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση. Ωστόσο, συμβαλλόμενα μέρη της είναι όλα τα κράτη μέλη, πλην της Δημοκρατίας της Μάλτας.

5 Το άρθρο 7 της Σύμβασης της Ρώμης, το οποίο αφορά την ελάχιστη προστασία των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Η προβλεπόμενη από την παρούσα Σύμβαση προστασία υπέρ των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών θα τους παρέχει το δικαίωμα να παρεμποδίζουν:

α) τη χωρίς τη συναίνεση τους ραδιοτηλεοπτική εκπομπή και τη μετάδοση προς το κοινό της εκτέλεσής τους, εκτός εάν η εκτέλεση που χρησιμοποιείται για τη ραδιοτηλεοπτική εκπομπή ή τη μετάδοση προς το κοινό αποτελεί ήδη εκτέλεση προοριζόμενη προς ραδιοτηλεοπτική μετάδοση ή πραγματοποιήθηκε από εγγραφή·

β) τη χωρίς τη συναίνεσή τους εγγραφή επί υλικού φορέα της μη εγγεγραμμένης εκτέλεσής τους·

γ) τη χωρίς τη συναίνεσή τους αναπαραγωγή της εγγραφής της εκτέλεσής τους:
   (i) εφόσον η πρώτη εγγραφή πραγματοποιήθηκε χωρίς τη συναίνεσή τους·
   (ii) εφόσον η αναπαραγωγή πραγματοποιήθηκε προς σκοπούς διαφορετικούς από εκείνους για τους οποίους έδωσαν τη συναίνεσή τους·
   (iii) εφόσον η πρώτη εγγραφή πραγματοποιήθηκε κατά τις διατάξεις του άρθρου 15 και η αναπαραγωγή έγινε προς σκοπούς διαφορετικούς από τους προβλεπόμενους από τις διατάξεις αυτές.»

6 Το άρθρο 8 της Σύμβασης της Ρώμης, το οποίο αφορά τις συλλογικές εκτελέσεις, προβλέπει τα εξής:

«Κάθε συμβαλλόμενο κράτος μπορεί, με την εσωτερική του νομοθεσία, να καθορίζει τους όρους σύμφωνα με τους οποίους οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες θα εκπροσωπούνται όσον αφορά την άσκηση των δικαιωμάτων τους, όταν στην ίδια εκτέλεση μετέχουν περισσότεροι απ' αυτούς.»

7 Το άρθρο 12 της Σύμβασης, το οποίο αφορά τις δευτερεύουσες χρήσεις των φωνογραφημάτων, έχει ως εξής:

«Εφόσον ένα φωνογράφημα που έχει εκδοθεί για σκοπούς εμπορικούς ή μία αναπαραγωγή αυτού του φωνογραφήματος χρησιμοποιείται αμέσως για ραδιοτηλεοπτική εκπομπή ή για οποιαδήποτε μετάδοση προς το κοινό, θα παρέχεται από το χρήστη προς τους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες ή προς τους παραγωγούς φωνογραφημάτων ή και προς τους δύο μία εύλογη και ενιαία

αμοιβή. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει συμφωνία μεταξύ αυτών, η εσωτερική νομοθεσία μπορεί να καθορίσει τους όρους κατανομής της αμοιβής αυτής.»

8 Το άρθρο 15 της Σύμβασης αφορά τις εξαιρέσεις από την προστασία που κατοχυρώνει η Σύμβαση.

9 Το άρθρο 19 της Σύμβασης της Ρώμης, το οποίο αφορά την προστασία των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών κατά την εγγραφή εικόνων ή εικόνων και ήχων, έχει ως εξής:

«Παρά όλες τις λοιπές διατάξεις της παρούσας Σύμβασης, το άρθρο 7 θα παύσει να εφαρμόζεται, αφότου ένας ερμηνευτής ή εκτελεστής καλλιτέχνης δώσει τη συγκατάθεσή του για την ενσωμάτωση της εκτέλεσής του σε μία εγγραφή εικόνων ή εικόνων και ήχων.»

Η Συνθήκη WPPT

10 Στις 20 Δεκεμβρίου 1996 συνήφθησαν στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας (ΠΟΔΙ) η Συνθήκη του ΠΟΔΙ για την πνευματική ιδιοκτησία και η Συνθήκη του ΠΟΔΙ για τις εκτελέσεις και τα φωνογραφήματα (στο εξής: Συνθήκη WPPT). Οι συνθήκες αυτές εγκρίθηκαν εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2000/278/ΕΚ του Συμβουλίου, της 16ης Μαρτίου 2000, σχετικά με την έγκριση, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της συνθήκης του ΠΟΔΙ για την πνευματική ιδιοκτησία και της συνθήκης του ΠΟΔΙ για τις εκτελέσεις και τα φωνογραφήματα (ΕΕ 2000, L 89, σ. 6), και τέθηκαν σε ισχύ, όσον αφορά την Ένωση, στις 14 Μαρτίου 2010.

11 Το άρθρο 2 της Συνθήκης WPPT, το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί», ορίζει τα εξής:

«Στο πλαίσιο της παρούσας συνθήκης νοούνται ως:

α) “ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες”, οι ηθοποιοί, τραγουδιστές, μουσικοί, χορευτές και άλλα πρόσωπα που υποδύονται, τραγουδούν, απαγγέλλουν, εκφωνούν, παίζουν, ερμηνεύουν ή εκτελούν καθ’ οιονδήποτε άλλο τρόπο λογοτεχνικά ή καλλιτεχνικά έργα ή εκφράσεις της λαϊκής τέχνης·

[…]».

12 Τα άρθρα 6 έως 10 της Συνθήκης WPPT αφορούν, αντιστοίχως, τους κανόνες που διέπουν τα περιουσιακά δικαιώματα των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών όσον αφορά τις μη εγγεγραμμένες ερμηνείες ή εκτελέσεις τους, το δικαίωμα αναπαραγωγής, το δικαίωμα διανομής, το δικαίωμα εκμίσθωσης καθώς και το δικαίωμα διάθεσης των εγγεγραμμένων εκτελέσεων.

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2001/29/ΕΚ

13 Οι αιτιολογικές σκέψεις 9, 10, 15 και 30 της οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ 2001, L 167, σ. 10), έχουν ως εξής:

«(9) Κάθε εναρμόνιση του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων πρέπει να βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας, διότι τα εν λόγω δικαιώματα είναι ουσιώδη για την πνευματική δημιουργία[. Η] προστασία τους συμβάλλει στη διατήρηση και ανάπτυξη της δημιουργικότητας προς όφελος των δημιουργών, των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών, των καταναλωτών, του πολιτισμού, της βιομηχανίας και του κοινού γενικότερα[. Ω]ς εκ τούτου, η πνευματική ιδιοκτησία έχει αναγνωρισθεί ως αναπόσπαστο μέρος της ιδιοκτησίας.

(10) Για να συνεχίσουν τη δημιουργική και καλλιτεχνική τους εργασία, οι δημιουργοί ή οι ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες πρέπει να λαμβάνουν εύλογη αμοιβή για τη χρήση των έργων τους, όπως και οι παραγωγοί για να μπορούν να χρηματοδοτούν αυτές τις δημιουργίες[.] […]

[…]

(15) Η διπλωματική διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα [του] [ΠΟΔΙ] τον Δεκέμβριο του 1996, κατέληξε στην έγκριση δύο νέων συνθηκών, της "συνθήκης του ΠΟΔΙ για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας" και της [Συνθήκης WPPT], που αφορούν την προστασία των δημιουργών και την προστασία των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών και των παραγωγών φωνογραφημάτων αντίστοιχα[.] […] [Η] παρούσα οδηγία συμβάλλει επίσης στην εκπλήρωση ορισμένων από τις νέες αυτές διεθνείς υποχρεώσεις.

[…]

(30) Τα εκ της παρούσας οδηγίας δικαιώματα μπορούν να μεταβιβαστούν, να εκχωρηθούν ή να αποτελέσουν αντικείμενο συμβατικών αδειών εκμετάλλευσης, με την επιφύλαξη της εθνικής νομοθεσίας περί δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων.»

14 Το άρθρο 2 της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη παρέχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν, την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει:

[…]

β) στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές, όσον αφορά την εγγραφή σε υλικό φορέα των ερμηνειών ή εκτελέσεών τους,

[…]».

15 Το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη παρέχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη διάθεση στο κοινό, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος:

α) στους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές, όσον αφορά την εγγραφή σε υλικό φορέα των ερμηνειών ή εκτελέσεών τους,

[…]».

16 Το άρθρο 5 της οδηγίας απαριθμεί τις περιπτώσεις στις οποίες τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν εξαιρέσεις και περιορισμούς όσον αφορά τα αποκλειστικά δικαιώματα των άρθρων 2 έως 4 της οδηγίας.

17 Το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/29 ορίζει τα εξής:

«Η εφαρμογή της παρούσας οδηγίας δεν θίγει τις πράξεις που έχουν συναφθεί και τα δικαιώματα που έχουν αποκτηθεί πριν από τις 22 Δεκεμβρίου 2002.»

Η οδηγία 2006/115/ΕΚ

18 Οι αιτιολογικές σκέψεις 4, 5 και 7 της οδηγίας 2006/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (ΕΕ 2006, L 376, σ. 28), έχουν ως εξής:

«(4) Η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων πρέπει να προσαρμόζεται στις νέες οικονομικές εξελίξεις, όπως για παράδειγμα οι νέες μορφές εκμετάλλευσης.

(5) Για τη συνέχεια του δημιουργικού και καλλιτεχνικού έργου των δημιουργών και των καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών είναι αναγκαία η ύπαρξη επαρκούς εισοδήματος […]

[…]

(7) Πρέπει να υπάρξει προσέγγιση στις νομοθεσίες των κρατών μελών, με τρόπο που να μην αντιβαίνει στις διεθνείς συμβάσεις στις οποίες βασίζεται η πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα πολλών κρατών μελών.»

19 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Το αποκλειστικό δικαίωμα συναίνεσης ή απαγόρευσης για την εκμίσθωση και το δανεισμό ανήκει:

[…]

β) στον καλλιτέχνη ερμηνευτή ή εκτελεστή, όσον αφορά τις υλικές ενσωματώσεις της εκτέλεσής του·

[…]».

20 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη παρέχουν στους καλλιτέχνες ή εκτελεστές το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την υλική ενσωμάτωση των εκτελέσεών τους.»

21 Το άρθρο 8, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2006/115 έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν για τους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την ασύρματη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση και την παρουσίαση στο κοινό των εκτελέσεών τους, εκτός από τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η εκτέλεση αποτελεί ήδη μέρος ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής ή γίνεται από υλική ενσωμάτωση.

2. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ένα δικαίωμα προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι ο χρήστης καταβάλλει εύλογη και ενιαία αμοιβή σε περίπτωση που ένα φωνογράφημα το οποίο εκδίδεται για εμπορικούς σκοπούς ή μια αναπαραγωγή του φωνογραφήματος αυτού χρησιμοποιείται για ασύρματη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση ή για οποιαδήποτε παρουσίαση στο κοινό και προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι η αμοιβή αυτή κατανέμεται μεταξύ των καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών και των παραγωγών των φωνογραφημάτων. Τα κράτη μέλη, ελλείψει συμφωνίας μεταξύ καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών και παραγωγών φωνογραφημάτων, μπορούν να θεσπίζουν τους όρους για την κατανομή της αμοιβής αυτής μεταξύ τους.»

22 Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη προβλέπουν το αποκλειστικό δικαίωμα διάθεσης στο κοινό, μέσω πωλήσεως ή με άλλους τρόπους, των αντικειμένων που σημειώνονται στα στοιχεία α) έως δ), συμπεριλαμβανομένων και των αντιγράφων τους, στο εξής καλούμενο “δικαίωμα διανομής”:

α) για τους καλλιτέχνες ερμηνευτές ή εκτελεστές, όσον αφορά τις υλικές ενσωματώσεις των εκτελέσεών τους·

[…]».

23 Το άρθρο 10 της οδηγίας, το οποίο αφορά τους περιορισμούς που μπορούν να προβλέπουν τα κράτη μέλη σε σχέση με τα συγγενικά δικαιώματα, ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Με την επιφύλαξη της παραγράφου 1, κάθε κράτος μέλος έχει την ευχέρεια να προβλέπει σχετικά με την προστασία των καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών, των παραγωγών φωνογραφημάτων, των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών και των παραγωγών των πρώτων υλικών ενσωματώσεων ταινιών, περιορισμούς της ίδιας φύσεως με αυτούς που προβλέπονται στη νομοθεσία του για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας στην περίπτωση των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων.

Ωστόσο, η χορήγηση υποχρεωτικών αδειών μπορεί να προβλέπεται μόνον στο βαθμό που οι άδειες αυτές συμβιβάζονται με τη σύμβαση της Ρώμης.»

Η οδηγία 2019/790

24 Οι αιτιολογικές σκέψεις 4 και 72 της οδηγίας 2019/790 έχουν ως εξής:

«(4) Η παρούσα οδηγία βασίζεται και συμπληρώνει τους κανόνες που προβλέπονται στις ισχύουσες οδηγίες στον συγκεκριμένο τομέα, ιδίως δε [στην οδηγία 96/9/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1996, σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων (ΕΕ 1996, L 77, σ. 20), καθώς και στις οδηγίες 2001/29 και 2006/115].

[…]

(72) Οι δημιουργοί και οι ερμηνευτές συνήθως βρίσκονται σε ασθενέστερη συμβατική θέση όταν χορηγούν άδεια χρήσης ή μεταβιβάζουν τα δικαιώματά τους, μεταξύ άλλων μέσω των δικών τους εταιρειών, για τους σκοπούς της εκμετάλλευσης έναντι αμοιβής, και τα εν λόγω φυσικά πρόσωπα χρειάζονται την προστασία που προβλέπεται στην παρούσα οδηγία για να μπορούν να επωφεληθούν πλήρως από τα εναρμονισμένα δικαιώματα βάσει του δικαίου της Ένωσης. Η ανάγκη αυτή προστασίας δεν προκύπτει όταν ο αντισυμβαλλόμενος ενεργεί ως τελικός χρήστης και δεν εκμεταλλεύεται ο ίδιος το έργο ή την ερμηνεία, πράγμα που θα μπορούσε, για παράδειγμα, να συμβαίνει σε ορισμένες συμβάσεις εργασίας.»

25 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2019/790, το οποίο επιγράφεται «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής», ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία θεσπίζει κανόνες που αποσκοπούν στην περαιτέρω εναρμόνιση του εφαρμοστέου δικαίου της Ένωσης σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς […].

2. Με εξαίρεση τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 24, η παρούσα οδηγία ουδόλως θίγει τις διατάξεις που προβλέπονται ήδη στις ισχύουσες οδηγίες στον συγκεκριμένο τομέα, ιδίως δε [στις οδηγίες 96/9, 2001/29 και 2006/115].»

26 Ο τίτλος IV της οδηγίας 2019/790, σχετικά με τα μέτρα για την επίτευξη εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, περιέχει το κεφάλαιο 3, το οποίο επιγράφεται «Εύλογη αμοιβή στις συμβάσεις εκμετάλλευσης δημιουργών και ερμηνευτών» και περιλαμβάνει τα άρθρα 18 έως 23.

27 Το άρθρο 18 της οδηγίας 2019/790, το οποίο επιγράφεται «Αρχή της δέουσας και αναλογικής αμοιβής», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι όταν δημιουργοί και ερμηνευτές παρέχουν άδεια ή μεταβιβάζουν τα αποκλειστικά τους δικαιώματα για την εκμετάλλευση των έργων τους ή άλλων αντικειμένων προστασίας, δικαιούνται να λαμβάνουν δέουσα και αναλογική αμοιβή.

2. Κατά την εφαρμογή στο εθνικό δίκαιο της αρχής που αναφέρεται στην παράγραφο 1, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να χρησιμοποιούν διαφορετικούς μηχανισμούς και να λαμβάνουν υπόψη την αρχή της συμβατικής ελευθερίας και τη δίκαιη ισορροπία μεταξύ δικαιωμάτων και συμφερόντων.»

28 Το άρθρο 19 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Υποχρέωση διαφάνειας», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι δημιουργοί και οι ερμηνευτές λαμβάνουν τακτικά, τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο, και, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων κάθε τομέα, επικαιροποιημένες, σχετικές και επαρκείς πληροφορίες σχετικά με την εκμετάλλευση και την προώθηση των έργων και των ερμηνειών τους από τα μέρη στα οποία έχουν χορηγήσει άδεια ή έχουν μεταβιβάσει τα δικαιώματά τους ή στους νόμιμους διαδόχους τους, ιδιαίτερα όσον αφορά τους τρόπους εκμετάλλευσης, όλα τα έσοδα που προέκυψαν και την οφειλόμενη αμοιβή.»

29 Το άρθρο 20 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Μηχανισμός αναπροσαρμογής συμβάσεων», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, ελλείψει συμφωνίας που να προκύπτει από συλλογικές διαπραγματεύσεις σε ισχύ η οποία να προβλέπει έναν μηχανισμό συγκρίσιμο με αυτόν που θεσπίζεται στο παρόν άρθρο, οι δημιουργοί και οι ερμηνευτές ή οι εκπρόσωποί τους δικαιούνται να αξιώνουν πρόσθετη, κατάλληλη και δίκαιη αμοιβή από το μέρος με το οποίο έχουν συνάψει σύμβαση για την εκμετάλλευση των δικαιωμάτων τους ή από τους διαδόχους του μέρους αυτού, όταν η αμοιβή η οποία είχε αρχικά συμφωνηθεί αποδεικνύεται δυσανάλογα χαμηλή σε σύγκριση με όλα τα επακόλουθα σχετικά έσοδα που προέρχονται από την εκμετάλλευση των έργων ή των ερμηνειών.»

30 Το άρθρο 21 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Εναλλακτικές διαδικασίες επίλυσης διαφορών», ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι οι διαφορές που αφορούν την υποχρέωση διαφάνειας του άρθρου 19 και τον μηχανισμό αναπροσαρμογής συμβάσεων του άρθρου 20 μπορούν να υποβάλλονται σε εκούσιες, εναλλακτικές διαδικασίες επίλυσης διαφορών. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των δημιουργών και των ερμηνευτών μπορούν να κινούν τις διαδικασίες αυτές κατόπιν συγκεκριμένου αιτήματος ενός ή περισσοτέρων δημιουργών ή ερμηνευτών.»

31 Το άρθρο 22 της οδηγίας 2019/790, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα ανάκλησης», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, όταν ένας δημιουργός ή ερμηνευτής έχει παραχωρήσει άδεια χρήσης ή έχει αυτός/ή μεταβιβάσει κατ' αποκλειστικότητα το δικαίωμά του/της επί έργου ή αντικειμένου προστασίας, ο δημιουργός ή ο ερμηνευτής έχει δικαίωμα να ανακαλέσει εν όλω ή εν μέρει την άδεια ή τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων όταν δεν λαμβάνει χώρα η εκμετάλλευση του έργου αυτού ή άλλου αντικειμένου προστασίας.

[…]

5. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι οποιαδήποτε συμβατική διάταξη παρεκκλίνει από τον μηχανισμό ανάκλησης που προβλέπεται στην παράγραφο 1 είναι εκτελεστή μόνον εφόσον βασίζεται σε συμφωνία που προκύπτει από συλλογικές διαπραγματεύσεις.»

32 Το άρθρο 23 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Κοινές διατάξεις», έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οποιαδήποτε συμβατική διάταξη η οποία εμποδίζει τη συμμόρφωση προς τις διατάξεις των άρθρων 19, 20 και 21 δεν είναι εκτελεστή σε σχέση με τους δημιουργούς και τους ερμηνευτές.

2. Τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι τα άρθρα 18 έως 22 της παρούσας οδηγίας δεν εφαρμόζονται στους δημιουργούς προγραμμάτων ηλεκτρονικού υπολογιστή […]».

33 Το άρθρο 26 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Χρονική εφαρμογή», ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλα τα έργα και άλλα αντικείμενα που προστατεύονται από το εθνικό δίκαιο περί πνευματικής ιδιοκτησίας την ή μετά την 7η Ιουνίου 2021.

2. Η εφαρμογή της παρούσας οδηγίας δεν θίγει τις πράξεις που έχουν συναφθεί και τα δικαιώματα που έχουν αποκτηθεί πριν από την 7η Ιουνίου 2021.»

34 Το άρθρο 29 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που απαιτούνται για τη συμμόρφωση προς την παρούσα οδηγία το αργότερο την 7η Ιουνίου 2021. Ανακοινώνουν αμέσως στην Επιτροπή το κείμενο των εν λόγω διατάξεων.

Τα μέτρα αυτά, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από παρόμοια αναφορά κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Οι μέθοδοι για την αναφορά αυτή καθορίζονται από τα κράτη μέλη.»

Το βελγικό δίκαιο

35 Τα συγγενικά δικαιώματα των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών κατοχυρώθηκαν με τον loi du 30 juin 1994 relative aux droits d'auteur et aux droits voisins (νόμο της 30ής Ιουνίου 1994 περί των δικαιωμάτων του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων) (*Moniteur belge* της 27ης Ιουλίου 1994, σ. 19297), οι διατάξεις του οποίου ενσωματώθηκαν στον code de droit économique (κώδικα οικονομικού δικαίου) με τον loi du 19 avril 2014 portant insertion du livre XI «Propriété intellectuelle» dans le Code de droit économique, et portant insertion des dispositions propres au livre XI dans les livres I, XV et XVII du même Code (νόμο της 19ης Απριλίου 2014 περί ενσωματώσεως του βιβλίου XI «Πνευματική ιδιοκτησία» στον κώδικα οικονομικού δικαίου και περί ενσωματώσεως των ειδικών διατάξεων του βιβλίου XI στα βιβλία I, XV και XVII του ίδιου κώδικα) (*Moniteur belge* της 12ης Ιουνίου 2014, σ. 44352).

36 Το άρθρο XI.205, παράγραφος 4, του κώδικα οικονομικού δικαίου, το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο XI του κώδικα αυτού, προβλέπει ότι, όταν παρέχονται υπηρεσίες από ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας ιδιωτικού δικαίου ή στο πλαίσιο σχέσης δημοσίου δικαίου, τα περιουσιακά δικαιώματα που απορρέουν από συγγενικά δικαιώματα μπορούν να εκχωρηθούν στον εργοδότη, υπό την προϋπόθεση ότι η εκχώρηση των δικαιωμάτων προβλέπεται ρητώς και ότι η παροχή των υπηρεσιών εμπίπτει στο πεδίο της εν λόγω σύμβασης ή σχέσης.

37 Το προοίμιο του βασιλικού διατάγματος της 1ης Ιουνίου 2021 περιλαμβάνει το ακόλουθο χωρίο:

«Εκτιμώντας ότι η [ONB] είναι οργανισμός δημοσίου συμφέροντος κατηγορίας Β·

Εκτιμώντας ότι το άρθρο XI.205, παράγραφος 4, του κώδικα οικονομικού δικαίου επιτρέπει, όταν παρέχονται υπηρεσίες από ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας ιδιωτικού δικαίου ή στο πλαίσιο σχέσης δημοσίου δικαίου, την εκχώρηση στον εργοδότη των

περιουσιακών δικαιωμάτων που απορρέουν από τα συγγενικά δικαιώματα, υπό την προϋπόθεση ότι η εκχώρηση των δικαιωμάτων προβλέπεται ρητώς και ότι η παροχή των υπηρεσιών εμπίπτει στο πεδίο της εν λόγω σύμβασης ή σχέσης·

Εκτιμώντας ότι χάριν της εύρυθμης λειτουργίας της [ONB] πρέπει να εκχωρούνται σε αυτήν όλα τα δικαιώματα που συνδέονται με την εκτέλεση και την εκμετάλλευση των υπηρεσιών των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών της [ONB]».

38 Το άρθρο 1 του βασιλικού διατάγματος έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος διατάγματος νοούνται ως:

1° Ερμηνευτής ή εκτελεστής καλλιτέχνης: ο μουσικός της [ONB], ο οποίος προσλαμβάνεται με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου ή με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, με εξαίρεση τους μουσικούς που ασκούν καθήκοντα μουσικού διευθυντή ή σολίστα.

[…]»

39 Το άρθρο 2 του βασιλικού διατάγματος ορίζει τα εξής:

«Ο ερμηνευτής ή εκτελεστής καλλιτέχνης εκχωρεί στην [ONB], σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος διατάγματος, τα συγγενικά δικαιώματα που αφορούν τις υπηρεσίες που παρέχει στο πλαίσιο της αποστολής του στην υπηρεσία της [ONB]».

40 Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, του βασιλικού διατάγματος προβλέπει τα εξής:

«1. Δυνάμει του άρθρου 2, έναντι των οριζομένων στα άρθρα 4 και 6 αποζημιώσεων, εκχωρούνται στην [ONB] τα ακόλουθα συγγενικά δικαιώματα:

a) Δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό:

– το δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό των έργων των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών στο πλαίσιο της αποστολής τους στην υπηρεσία της [ONB], με σκοπό την ηχητική μετάδοση και αναμετάδοσή τους μέσω ραδιοφώνου, καλωδίου, δορυφόρου, διαδικτυακών πλατφορμών, streaming ή με οποιαδήποτε άλλη γνωστή ή άγνωστη μέχρι σήμερα τεχνική·

– το δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό των έργων των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών στο πλαίσιο της αποστολής τους στην υπηρεσία της [ONB], με σκοπό την οπτικοακουστική μετάδοση και αναμετάδοσή τους μέσω ραδιοφώνου, καλωδίου, δορυφόρου, διαδικτυακών πλατφορμών, streaming ή με οποιαδήποτε άλλη γνωστή ή άγνωστη μέχρι σήμερα τεχνική·

b) Δικαίωμα αναπαραγωγής και διανομής:

– το δικαίωμα αναπαραγωγής των έργων των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών στο πλαίσιο της αποστολής τους στην υπηρεσία της [ONB], εν όλω ή εν μέρει, σε απεριόριστο αριθμό αντιγράφων, σε οποιοδήποτε γνωστό ή άγνωστο μέχρι σήμερα υλικό φορέα ήχου ή εικόνας ή πολυμέσο, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών μέσων·

– το δικαίωμα διανομής των μέσων αναπαραγωγής των έργων των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών και το δικαίωμα προσφοράς για μεταφόρτωση για ιδιωτικούς σκοπούς από

υπηρεσία προσβάσιμη μέσω ψηφιακού δικτύου μετάδοσης δεδομένων, ιδίως μέσω Διαδικτύου, και εν γένει το δικαίωμα εκμετάλλευσης, άμεσα ή έμμεσα, των μέσων, ιδίως μέσω της πώλησης και της εκμίσθωσης.

2. Τα δικαιώματα που εκχωρούνται σύμφωνα με το άρθρο 2 και την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου εκχωρούνται για όλη τη διάρκεια των συγγενικών δικαιωμάτων και σε παγκόσμιο επίπεδο.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

41 Πριν από την έκδοση του βασιλικού διατάγματος της 1ης Ιουνίου 2021, η εκμετάλλευση των συγγενικών δικαιωμάτων των μουσικών της ONB αποτελούσε αντικείμενο διαπραγματεύσεων, κατά περίπτωση, στο πλαίσιο επιτροπής διαβούλευσης.

42 Μεταξύ του 2016 και του 2021, η ONB και οι συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι των μουσικών της ορχήστρας αυτής διεξήγαγαν διαπραγματεύσεις προκειμένου να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με την εύλογη αμοιβή που όφειλε να καταβάλλει η ONB για τις υπηρεσίες των μουσικών αυτών.

43 Δεδομένου ότι οι διαπραγματεύσεις αυτές δεν κατέληξαν σε συμφωνία, με αποτέλεσμα τον Μάιο του 2021 να καταρτιστεί και να υπογραφεί «πρωτόκολλο διαφωνίας», το Βελγικό Δημόσιο εξέδωσε το βασιλικό διάταγμα της 1ης Ιουνίου 2021.

44 Κατά το προοίμιο του βασιλικού αυτού διατάγματος, χάριν της εύρυθμης λειτουργίας της ONB πρέπει να της εκχωρούνται όλα τα δικαιώματα που συνδέονται με την εκτέλεση και την εκμετάλλευση των υπηρεσιών των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών της ορχήστρας αυτής.

45 Προς τούτο, το άρθρο 2 του εν λόγω βασιλικού διατάγματος προβλέπει ότι ο ερμηνευτής ή εκτελεστής καλλιτέχνης εκχωρεί στην ONB τα συγγενικά δικαιώματα σχετικά με τις υπηρεσίες που παρέχει στο πλαίσιο των καθηκόντων του στην εν λόγω ορχήστρα. Κατά το άρθρο 3 του ίδιου βασιλικού διατάγματος, εκχωρούνται, έναντι των οριζομένων στα άρθρα 4 και 6 του διατάγματος αυτού αποζημιώσεων, το δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό καθώς και το δικαίωμα αναπαραγωγής και διανομής, καθ' όλη τη διάρκεια των συγγενικών δικαιωμάτων και σε παγκόσμιο επίπεδο.

46 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στις 26 Ιουλίου 2021 ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας, Βέλγιο), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, οι FT, AL και ON ζήτησαν την ακύρωση του βασιλικού διατάγματος της 1ης Ιουνίου 2021, υποστηρίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι οι διατάξεις του εν λόγω βασιλικού διατάγματος αντιβαίνουν στο δίκαιο της Ένωσης.

47 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, κατ' ουσίαν, ότι, στο πλαίσιο της εξέτασης της προσφυγής αυτής, τίθενται τα ερωτήματα εάν η εκχώρηση συγγενικών δικαιωμάτων που γεννήθηκαν στο πλαίσιο σχέσης εργασίας δημοσίου δικαίου εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2019/790, και ειδικότερα των άρθρων της 18 έως 23, και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, εάν το Βελγικό Δημόσιο όφειλε να είχε τηρήσει τις διατάξεις αυτές κατά την έκδοση του βασιλικού διατάγματος της 1ης Ιουνίου 2021, ήτοι σε χρόνο κατά τον οποίο δεν είχε ακόμη εκπνεύσει η προθεσμία μεταφοράς της οδηγίας αυτής στο εθνικό δίκαιο.

48 Κατά το αιτούν δικαστήριο, τα ανωτέρω ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης και πρέπει, ως εκ τούτου, να υποβληθούν στο Δικαστήριο.

49 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν τα άρθρα 18 έως 23 της [οδηγίας 2019/790] την έννοια ότι αντιτίθενται στη διά κανονιστικής ρύθμισης εκχώρηση των συγγενικών δικαιωμάτων δημοσίων υπαλλήλων όσον αφορά τις υπηρεσίες που παρέχουν στο πλαίσιο της οικείας σχέσης εργασίας;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, πρέπει οι όροι "πράξεις που έχουν συναφθεί" και "δικαιώματα που έχουν αποκτηθεί" του άρθρου 26, παράγραφος 2, της [οδηγίας 2019/790] να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αφορούν, μεταξύ άλλων, την εκχώρηση συγγενικών δικαιωμάτων που έχει λάβει χώρα διά κανονιστικής πράξης εκδοθείσας πριν από τις 7 Ιουνίου 2021;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού

50 Η Βελγική Κυβέρνηση, χωρίς να προβάλλει ρητώς το απαράδεκτο του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, ισχυρίζεται, αφενός, ότι με το ερώτημα αυτό ζητείται από το Δικαστήριο να διατυπώσει συμβουλευτική γνώμη επί γενικού ζητήματος και, αφετέρου, ότι το αιτούν δικαστήριο δεν εκθέτει, στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, ούτε τους λόγους για τους οποίους διερωτάται ως προς την ερμηνεία των άρθρων 18 έως 23 της οδηγίας 2019/790, ούτε τη σχέση που θεωρεί ότι υφίσταται μεταξύ των διατάξεων αυτών και του βασιλικού διατάγματος της 1ης Ιουνίου 2021.

51 Συναφώς, υπενθυμίζεται, πρώτον, ότι, κατά πάγια νομολογία, για τα ερωτήματα που αφορούν το δίκαιο της Ένωσης ισχύει τεκμήριο λυσιτέλειας. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος υποβληθέντος από εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ζητούμενη ερμηνεία κανόνα της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (απόφαση της 15ης Ιουνίου 2021, Facebook Ireland κ.λπ., C-645/19, EU:C:2021:483, σκέψη 115 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

52 Επιπλέον, κατά πάγια επίσης νομολογία, ο δικαιολογητικός λόγος της προδικαστικής παραπομπής δεν έγκειται στη διατύπωση συμβουλευτικής γνώμης επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων, αλλά στην ανάγκη αποτελεσματικής επίλυσης μιας ένδικης διαφοράς (απόφαση της 15ης Ιουνίου 2021, Facebook Ireland κ.λπ., C-645/19, EU:C:2021:483, σκέψη 116 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

53 Δεύτερον, όπως προκύπτει από το άρθρο 94, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να περιλαμβάνει, επί ποινή απαραδέκτου, έκθεση των λόγων που οδήγησαν το αιτούν δικαστήριο να υποβάλει ερωτήματα

ως προς την ερμηνεία ή το κύρος ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, καθώς και της κατά τη γνώμη του σχέσεως μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εφαρμοστέας στη διαφορά της κύριας δίκης εθνικής νομοθεσίας.

54 Εν προκειμένω, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 47 της παρούσας απόφασης, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει σαφώς ότι, στο πλαίσιο της προσφυγής ακυρώσεως του βασιλικού διατάγματος της 1ης Ιουνίου 2021 της οποίας έχει επιληφθεί, το αιτούν δικαστήριο πρέπει να κρίνει εάν ορθώς οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης υποστηρίζουν ότι τα άρθρα 18 έως 23 της οδηγίας 2019/790 αντιτίθενται στη διά κανονιστικής πράξης εκχώρηση των συγγενικών δικαιωμάτων των προσλαμβανόμενων με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου μουσικών της ONB για τις υπηρεσίες που παρέχουν στο πλαίσιο των καθηκόντων τους στην ορχήστρα, χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεσή τους.

55 Συνεπώς, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει τη σχέση που εκτιμά ότι υφίσταται μεταξύ των διατάξεων αυτών και του βασιλικού διατάγματος της 1ης Ιουνίου 2021 και αναφέρει ότι η απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα είναι αναγκαία προκειμένου να μπορέσει να αποφανθεί επί της διαφοράς της κύριας δίκης.

56 Υπό τις συνθήκες αυτές, το πρώτο προδικαστικό ερώτημα είναι παραδεκτό.

Επί της ουσίας

Προκαταρκτικές εκτιμήσεις

57 Κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου την οποία θεσπίζει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, στο Δικαστήριο απόκειται να δώσει στον εθνικό δικαστή χρήσιμη απάντηση η οποία να του παρέχει τη δυνατότητα επίλυσης της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα προδικαστικά ερωτήματα που του υποβάλλονται. Επιπλέον, το Δικαστήριο ενδέχεται να χρειαστεί να λάβει υπόψη του κανόνες του δικαίου της Ένωσης στους οποίους δεν αναφέρθηκε ο εθνικός δικαστής με το ερώτημά του [απόφαση της 22ας Ιουνίου 2023, K. B. και F. S. (Αυτεπάγγελτη εξέταση στον ποινικό τομέα), C-660/21, EU:C:2023:498, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

58 Πράγματι, το γεγονός ότι, από τυπικής απόψεως, ένα εθνικό δικαστήριο έχει διατυπώσει προδικαστικό ερώτημα παραπέμποντας σε ορισμένες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης δεν εμποδίζει το Δικαστήριο να του παράσχει όλα τα ερμηνευτικά στοιχεία που μπορούν να είναι χρήσιμα για να αποφανθεί επί της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, ανεξαρτήτως του αν στα υποβληθέντα ερωτήματα γίνεται μνεία των στοιχείων αυτών. Συναφώς, αποτελεί έργο του Δικαστηρίου να συναγάγει, από το σύνολο των στοιχείων που παρέχει το εθνικό δικαστήριο και, ιδίως, από το σκεπτικό της απόφασης περί παραπομπής, εκείνα τα στοιχεία του δικαίου της Ένωσης που χρήζουν ερμηνείας, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της διαφοράς [απόφαση της 22ας Ιουνίου 2023, K. B. και F. S. (Αυτεπάγγελτη εξέταση στον ποινικό τομέα), C-660/21, EU:C:2023:498, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

59 Εν προκειμένω, τα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν αποκλειστικώς την ερμηνεία των άρθρων 18 έως 23 και 26, παράγραφος 2, της οδηγίας 2019/790 και έχουν, ειδικότερα, ως αντικείμενο να καθοριστεί, κατ' ουσίαν, εάν τα εν λόγω άρθρα 18 έως 23 αντιτίθενται στη διά κανονιστικής πράξης εκχώρηση στον εργοδότη των συγγενικών δικαιωμάτων των

προσλαμβανόμενων με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου μουσικών ορχήστρας για τις υπηρεσίες που παρέχουν στο πλαίσιο των καθηκόντων τους στην υπηρεσία του εργοδότη αυτού, χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεσή τους.

60 Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι διατάξεις στις οποίες αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο με τα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν, αντιστοίχως, την εύλογη αμοιβή στις συμβάσεις εκμετάλλευσης δημιουργών και ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών και τη χρονική εφαρμογή της οδηγίας 2019/790.

61 Εντούτοις, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας 2019/790, η οδηγία βασίζεται και συμπληρώνει τους κανόνες που προβλέπονται ιδίως στις οδηγίες 2001/29 και 2006/115, οι οποίες διέπουν μια τέτοια εκχώρηση. Συναφώς, το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 2019/790 προβλέπει ότι, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 24, η οδηγία ουδόλως θίγει τις διατάξεις που προβλέπονται ήδη, ιδίως, στις οδηγίες 2001/29 και 2006/115.

62 Μεταξύ των κανόνων αυτών περιλαμβάνονται, όσον αφορά τα δικαιώματα των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, αφενός, οι κανόνες του άρθρου 2, στοιχείο β′, και του άρθρου 3, παράγραφος 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2001/29, οι οποίοι, υπό την επιφύλαξη των εξαιρέσεων και των περιορισμών που προβλέπει η οδηγία, παρέχουν στους εν λόγω δικαιούχους το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την αναπαραγωγή και τη διάθεση στο κοινό των υλικών ενσωματώσεων των ερμηνειών ή εκτελέσεών τους.

63 Μεταξύ των κανόνων αυτών περιλαμβάνονται, αφετέρου, οι κανόνες που μνημονεύονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β′, στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στο άρθρο 8, παράγραφος 1, και στο άρθρο 9 παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2006/115, οι οποίοι παρέχουν στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, επίσης υπό την επιφύλαξη των περιορισμών που προβλέπει η οδηγία αυτή, το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την εκμίσθωση και τον δανεισμό των υλικών ενσωματώσεων των εκτελέσεών τους, το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την υλική ενσωμάτωση των εκτελέσεών τους, το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση και την παρουσίαση στο κοινό των εκτελέσεών τους, καθώς και το αποκλειστικό δικαίωμα διανομής των υλικών ενσωματώσεων των εκτελέσεων αυτών.

64 Συνεπώς, οι κανόνες αυτοί είναι κρίσιμοι προκειμένου να καθοριστεί εάν το δίκαιο της Ένωσης αντιτίθεται στη διά κανονιστικής πράξης εκχώρηση στον εργοδότη των συγγενικών δικαιωμάτων των προσλαμβανόμενων με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών για τις υπηρεσίες που παρέχουν στο πλαίσιο των καθηκόντων τους στην υπηρεσία του εν λόγω εργοδότη, χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεσή τους.

65 Κατά τα λοιπά, από την απόφαση περί παραπομπής φαίνεται να προκύπτει ότι οι εκτελέσεις των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών των οποίων τα δικαιώματα εκχωρήθηκαν στην ONB δυνάμει του βασιλικού διατάγματος της 1ης Ιουνίου 2021 μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο εκμετάλλευσης από την ορχήστρα αυτή, με αποτέλεσμα η ONB να μην ενεργεί ως τελικός χρήστης τέτοιων εκτελέσεων, κατά την έννοια της αιτιολογικής σκέψης 72 της οδηγίας 2019/790. Πράγματι, η εκχώρηση αυτή αφορά τόσο τα δικαιώματα παρουσίασης στο κοινό των ερμηνειών των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών με σκοπό την ηχητική ή οπτικοακουστική μετάδοση και αναμετάδοσή τους, με οποιαδήποτε τεχνική, όσο και τα δικαιώματα αναπαραγωγής των ερμηνειών αυτών, εν όλω ή εν μέρει, σε απεριόριστο αριθμό αντιτύπων, σε οποιοδήποτε υλικό φορέα, και τα δικαιώματα διανομής των ούτως εγγεγραμμένων ερμηνειών. Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει εάν όντως συμβαίνει κάτι τέτοιο.

66 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί εάν το άρθρο 2, στοιχείο β', και το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2001/29, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', το άρθρο 7, παράγραφος 1, το άρθρο 8, παράγραφος 1, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2006/115, αφενός, και τα άρθρα 18 έως 23 της οδηγίας 2019/790, αφετέρου, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται στη διά κανονιστικής πράξης εκχώρηση, με σκοπό την εκμετάλλευση από τον εργοδότη, των συγγενικών δικαιωμάτων των προσλαμβανόμενων με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών για τις υπηρεσίες που παρέχουν στο πλαίσιο των καθηκόντων τους στην υπηρεσία του εργοδότη αυτού, χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεσή τους.

Επί της εφαρμογής των οδηγιών 2001/29, 2006/115 και 2019/790

– *Επί της εφαρμογής ratione temporis της οδηγίας 2019/790*

67 Με τις γραπτές παρατηρήσεις της, η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το βασιλικό διάταγμα της 1ης Ιουνίου 2021 εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής ratione temporis της οδηγίας 2019/790, διότι το διάταγμα αυτό αποτελεί «πράξη που έχει συναφθεί» πριν από την ημερομηνία εκπνοής της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, ήτοι την 7η Ιουνίου 2021, η οποία είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργηθούν, πριν από την ημερομηνία αυτή, «δικαιώματα που έχουν αποκτηθεί» από την ONB, κατά την έννοια του άρθρου 26, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας.

68 Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 1, της οδηγίας 2019/790, η προθεσμία μεταφοράς της οδηγίας αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη εξέπνευσε στις 7 Ιουνίου 2021. Το άρθρο 26 της οδηγίας ορίζει, στην παράγραφο 1, ότι η οδηγία εφαρμόζεται σε όλα τα έργα και άλλα αντικείμενα που προστατεύονται από το εθνικό δίκαιο περί πνευματικής ιδιοκτησίας την ή μετά την 7η Ιουνίου 2021 και, στην παράγραφο 2, ότι «δεν θίγει τις πράξεις που έχουν συναφθεί και τα δικαιώματα που έχουν αποκτηθεί πριν από την 7η Ιουνίου 2021».

69 Από τον συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει, αφενός, ότι η οδηγία 2019/790 εφαρμόζεται σε όλα τα έργα και άλλα αντικείμενα που προστατεύονται από το εθνικό δίκαιο περί πνευματικής ιδιοκτησίας από τις 7 Ιουνίου 2021.

70 Αφετέρου, η εφαρμογή της οδηγίας, κατά το γράμμα του άρθρου 26, παράγραφος 2, αυτής, «δεν θίγει τις πράξεις που έχουν συναφθεί και τα δικαιώματα που έχουν αποκτηθεί πριν από τις 7 Ιουνίου 2021». Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο σε σχέση με το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/29, το οποίο έχει κατ' ουσίαν πανομοιότυπη διατύπωση με εκείνη του άρθρου 26, παράγραφος 2, της οδηγίας 2019/790, η προστασία των μνημονευόμενων πράξεων απορρέει από γενική αρχή βάσει της οποίας μια οδηγία δεν έχει αναδρομική ισχύ και δεν εφαρμόζεται σε πράξεις εκμετάλλευσης προστατευόμενων έργων και άλλου υλικού που έγιναν πριν από την ημερομηνία κατά την οποία έπρεπε να μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο (πρβλ. απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, VG Wort κ.λπ. C-457/11 έως C-460/11, EU:C:2013:426, σκέψη 28). Επομένως, η οδηγία 2019/790 δεν έχει εφαρμογή στις πράξεις εκμετάλλευσης που έλαβαν χώρα πριν από τις 7 Ιουνίου 2021 και ως προς τις οποίες είχαν νομίμως αποκτηθεί δικαιώματα πριν από την ημερομηνία αυτή.

71 Υπό το πρίσμα αυτών ακριβώς των διατάξεων πρέπει να διαπιστωθεί εάν, όπως υποστηρίζει η Βελγική Κυβέρνηση, το βασιλικό διάταγμα της 1ης Ιουνίου 2021 συνιστά «πράξη που έχει συναφθεί» πριν από τις 7 Ιουνίου 2021, κατά την έννοια του άρθρου 26, παράγραφος 2, της

οδηγίας 2019/790, και η οποία είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργηθούν, πριν από την ημερομηνία αυτή, «δικαιώματα που έχουν αποκτηθεί» από την ONB επί των συγγενικών δικαιωμάτων των μουσικών της ορχήστρας, ανεξαρτήτως του εάν τα δικαιώματα αυτά αφορούν εκτελέσεις που πραγματοποιήθηκαν πριν ή μετά την έναρξη ισχύος της οδηγίας αυτής.

72 Συναφώς, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, κατ' αρχήν, ένας νέος κανόνας δικαίου έχει εφαρμογή από της ενάρξεως ισχύος της πράξης με την οποία θεσπίζεται. Μολονότι δεν εφαρμόζεται επί των εννόμων καταστάσεων οι οποίες γεννήθηκαν και διαμορφώθηκαν οριστικώς υπό το κράτος του προγενέστερου νόμου, εφαρμόζεται στα μελλοντικά αποτελέσματα κατάστασης που γεννήθηκε υπό το κράτος του παλαιότερου κανόνα, καθώς και στις νέες έννομες καταστάσεις. Το αντίθετο ισχύει, υπό την επιφύλαξη της αρχής της μη αναδρομικότητας των νομικών πράξεων, μόνο σε περίπτωση που ο νέος αυτός κανόνας συνοδεύεται από ειδικές διατάξεις οι οποίες καθορίζουν συγκεκριμένα τις προϋποθέσεις διαχρονικής του εφαρμογής [απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2021, Skarb Państwa (Κάλυψη της ευθύνης ασφαλισμένου αυτοκινήτου), C-428/20, EU:C:2021:1043, σκέψη 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

73 Επομένως, οι πράξεις που εκδόθηκαν για τη μεταφορά μιας οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη πρέπει να εφαρμόζονται στα μελλοντικά αποτελέσματα καταστάσεων που γεννήθηκαν υπό το κράτος του παλαιότερου κανόνα, από την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας για τη μεταφορά της στην εσωτερική έννομη τάξη, εκτός εάν η οδηγία ορίζει διαφορετικά [απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2021, Skarb Państwa (Κάλυψη της ευθύνης ασφαλισμένου αυτοκινήτου), C-428/20, EU:C:2021:1043, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

74 Προκειμένου να εξακριβωθεί η διαχρονική εφαρμογή νέου κανόνα της Ένωσης σε κατάσταση που γεννήθηκε υπό το κράτος του παλαιού κανόνα τον οποίο αντικαθιστά, πρέπει να καθοριστεί εάν η εν λόγω κατάσταση εξάντλησε τα αποτελέσματά της πριν από την έναρξη ισχύος του νέου κανόνα, οπότε θα πρέπει να χαρακτηρισθεί ως κατάσταση διαμορφωθείσα πριν από την έναρξη ισχύος του νέου κανόνα ή εάν η οικεία κατάσταση εξακολουθεί να παράγει τα αποτελέσματά της μετά την έναρξη ισχύος του νέου κανόνα [απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2021, Skarb Państwa (Κάλυψη της ευθύνης ασφαλισμένου αυτοκινήτου), C-428/20, EU:C:2021:1043, σκέψη 34].

75 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει, πρώτον, ότι το βασιλικό διάταγμα της 1ης Ιουνίου 2021 τέθηκε σε ισχύ στις 4 Ιουνίου 2021, οπότε πρέπει να θεωρηθεί ότι είχε «συναφθεί» πριν από την ημερομηνία εκπνοής, στις 7 Ιουνίου 2021, της προθεσμίας για τη μεταφορά της οδηγίας αυτής στο εθνικό δίκαιο.

76 Επομένως, το διάταγμα αυτό, εφόσον θεσπίστηκε εγκύρως, μπορεί να είχε ως συνέπεια να γεννηθούν, μεταξύ της 4ης Ιουνίου και της 7ης Ιουνίου 2021, δικαιώματα υπέρ της ONB που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής ratione temporis της οδηγίας 2019/790.

77 Δεύτερον, γεγονός παραμένει ότι, όπως επίσης προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, το βασιλικό διάταγμα της 1ης Ιουνίου 2021 δεν είχε εξαντλήσει τα έννομα αποτελέσματά του κατά την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του, ήτοι στις 4 Ιουνίου 2021, και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αφορά αποκλειστικώς καταστάσεις που είχαν διαμορφωθεί πριν από την έναρξη ισχύος του, κατά την έννοια της νομολογίας που υπομνήσθηκε στη σκέψη 74 της παρούσας απόφασης, αλλά ότι προορίζεται να παράγει κανονικά τα αποτελέσματά του επί των εκτελέσεων των οικείων ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών καθ' όλη τη διάρκεια της εφαρμογής του, ακόμη και μετά τη λήξη, στις 7 Ιουνίου 2021, της προθεσμίας για τη μεταφορά της οδηγίας 2019/790 στο εθνικό δίκαιο.

78 Όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 57 των προτάσεών του, η έγκυρη απόκτηση από την ONB δικαιωμάτων επί των εκτελέσεων μουσικών της ορχήστρας αυτής δεν μπορεί, για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 26, παράγραφος 2, της οδηγίας 2019/790, παρά να αφορά μόνον τις εκτελέσεις που έχουν πραγματοποιηθεί και εκ των οποίων μπορούσαν να έχουν γεννηθεί τέτοια δικαιώματα πριν από την ημερομηνία εκπνοής της προθεσμίας για τη μεταφορά της οδηγίας αυτής στο εθνικό δίκαιο.

79 Επιπλέον, ενδεχόμενη ερμηνεία κατά την οποία το σύνολο των εκτελέσεων των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών τις οποίες αφορά το βασιλικό διάταγμα της 1ης Ιουνίου 2021 και οι οποίες είναι μεταγενέστερες της ημερομηνίας εκπνοής της προθεσμίας για τη μεταφορά της οδηγίας 2019/790 στο εθνικό δίκαιο εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας δυνάμει του άρθρου 26, παράγραφος 2, αυτής θα μπορούσε να υπονομεύσει την πρακτική αποτελεσματικότητα των διατάξεών της, οι οποίες, όπως προκύπτει ιδίως από την αιτιολογική σκέψη 72 της οδηγίας, αποσκοπούν στην προστασία των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών όταν οι τελευταίοι μεταβιβάζουν τα δικαιώματά τους.

80 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι η οδηγία 2019/790 τυγχάνει εφαρμογής ratione temporis όσον αφορά την εκχώρηση, δυνάμει του βασιλικού διατάγματος της 1ης Ιουνίου 2021, των συγγενικών δικαιωμάτων των μουσικών της ONB για τις υπηρεσίες που παρασχέθηκαν μετά τις 7 Ιουνίου 2021.

– *Επί της εφαρμογής ratione personae των οδηγιών 2001/29, 2006/115 και 2019/790*

81 Από τη διατύπωση του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς τη εφαρμογή των άρθρων 18 έως 23 της οδηγίας 2019/790 στη διά κανονιστικής πράξης εκχώρηση, προς εκμετάλλευση από τον εργοδότη, των συγγενικών δικαιωμάτων των προσλαμβανόμενων με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου μουσικών ορχήστρας για τις υπηρεσίες που παρέχουν στο πλαίσιο των καθηκόντων τους στην υπηρεσία του εργοδότη αυτού.

82 Εντούτοις, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 64 της παρούσας απόφασης, το άρθρο 2, στοιχείο β′, και το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2001/29, καθώς και το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β′, το άρθρο 7, παράγραφος 1, το άρθρο 8, παράγραφος 1, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2006/115 είναι επίσης κρίσιμα προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα που διατύπωσε συναφώς το αιτούν δικαστήριο και, ως εκ τούτου, πρέπει, προκαταρκτικώς, να καθοριστεί εάν η έννοια του «ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη», η οποία διαλαμβάνεται στις διατάξεις αυτές και στα άρθρα 18 έως 23 της οδηγίας 2019/790, καλύπτει τους μουσικούς ορχήστρας που προσλαμβάνονται με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου.

83 Επισημαίνεται ευθύς εξαρχής ότι, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, λαμβανομένης υπόψη της απαίτησης για ενότητα και συνοχή της έννομης τάξης της Ένωσης, οι έννοιες που χρησιμοποιούνται στις ισχύουσες οδηγίες στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας πρέπει να έχουν την ίδια σημασία, εκτός εάν ο νομοθέτης της Ένωσης έχει εκφράσει, εντός συγκεκριμένου νομοθετικού πλαισίου, διαφορετική βούληση (βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 4ης Οκτωβρίου 2011, Football Association Premier League κ.λπ., C-403/08 και C-429/08, EU:C:2011:631, σκέψη 188, και της 20ής Απριλίου 2023, Blue Air Aviation, C-775/21 και C-826/21, EU:C:2023:307, σκέψη 65 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

84 Εν προκειμένω, πάντως, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης είχε τη βούληση να προσδώσει στην έννοια του «ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη» σημασία διαφορετική στο πλαίσιο των οδηγιών 2001/29, 2006/115 και 2019/790 αντιστοίχως (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 31ης Μαΐου 2016, Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, σκέψη 31).

85 Όσον αφορά, ειδικότερα, τις έννοιες που περιέχονται στην οδηγία 2019/790, υπογραμμίζεται ότι, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, αυτής, η οδηγία θεσπίζει κανόνες που «αποσκοπούν στην περαιτέρω εναρμόνιση» του εφαρμοστέου δικαίου της Ένωσης σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς. Επιπλέον, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 61 της παρούσας απόφασης, από το άρθρο 1, παράγραφος 2, και από την αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας προκύπτει ειδικότερα ότι η οδηγία βασίζεται και συμπληρώνει τους κανόνες που προβλέπονται ιδίως στις οδηγίες 2001/29 και 2006/115.

86 Επομένως, η έννοια του «ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη» πρέπει να έχει την ίδια σημασία στο πλαίσιο των οδηγιών 2001/29, 2006/115 και 2019/790 αντιστοίχως.

87 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, διάταξη του δικαίου της Ένωσης η οποία δεν παραπέμπει ρητώς στο δίκαιο των κρατών μελών για τον καθορισμό του νοήματος και του περιεχομένου της πρέπει κανονικά να ερμηνεύεται, σε ολόκληρη την Ένωση, με αυτοτελή και ομοιόμορφο τρόπο, λαμβανομένου υπόψη του γράμματός της, του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται, ιδίως δε του ιστορικού θεσπίσεώς της και του διεθνούς δικαίου, καθώς και των σκοπών που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2020, Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación, C-147/19, EU:C:2020:935, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

88 Πρώτον, όσον αφορά το γράμμα των διατάξεων των οδηγιών 2001/29, 2006/115 και 2019/790 περί των οποίων γίνεται λόγος στη σκέψη 82 της παρούσας απόφασης, επισημαίνεται ότι καμία από τις διατάξεις αυτές δεν αποκλείει ρητώς από το πεδίο εφαρμογής της τους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες που προσλαμβάνονται με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου.

89 Βεβαίως, τα άρθρα 18 έως 23 της οδηγίας 2019/790, τα οποία περιλαμβάνονται στο επιγραφόμενο «Εύλογη αμοιβή στις συμβάσεις εκμετάλλευσης δημιουργών και ερμηνευτών» κεφάλαιο 3 του τίτλου IV της οδηγίας, αφορούν, από διάφορες απόψεις, τη συμβατική εκχώρηση δικαιωμάτων. Στα άρθρα αυτά, ο νομοθέτης της Ένωσης χρησιμοποιεί εκφράσεις όπως η «αρχή της συμβατικής ελευθερίας», ο «αντισυμβαλλόμενος», η «αναπροσαρμογή συμβάσεων», ο «αποκλειστικός χαρακτήρας της σύμβασης» ή οι «συμβατικές διατάξεις».

90 Εντούτοις, από τη χρήση των ανωτέρω εκφράσεων δεν μπορεί να συναχθεί ότι τα εν λόγω άρθρα εξαιρούν από το πεδίο εφαρμογής τους τους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες που προσλαμβάνονται με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου.

91 Πράγματι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 62 των προτάσεών του, η χρησιμοποιούμενη στα άρθρα αυτά έννοια της «σύμβασης» πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά, κατά τρόπο ώστε να περιλαμβάνει κάθε χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης ή μεταβίβαση αποκλειστικών δικαιωμάτων, δεδομένου ότι τα άρθρα 18, 19 και 22 της οδηγίας 2019/790 αναφέρονται εξάλλου ρητώς στη χορήγηση αδειών ή στη μεταβίβαση δικαιωμάτων.

92 Ομοίως, δεν ασκεί συναφώς επιρροή το γεγονός, το οποίο υπογράμμισαν η ONB και η Βελγική Κυβέρνηση, ότι, όσον αφορά τους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες που προσλαμβάνονται με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου, από τις αρχές της δοτής αρμοδιότητας και της επικουρικότητας κατά τα άρθρα 4 και 5 ΣΕΕ προκύπτει ότι η Ένωση δεν έχει καμία αρμοδιότητα σε σχέση με τον καθορισμό των αποδοχών όσων απασχολούνται στον δημόσιο τομέα των κρατών μελών. Πράγματι, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς τους σε τομείς που δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Ένωσης, όπως ο καθορισμός του επιπέδου των διαφόρων συστατικών στοιχείων της αμοιβής ενός εργαζομένου, να τηρούν το δίκαιο της Ένωσης [πρβλ. αποφάσεις της 10ης Ιουνίου 2010, Bruno κ.λπ., C-395/08 και C-396/08, EU:C:2010:329, σκέψη 39, και της 5ης Ιουνίου 2023, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία και ιδιωτική ζωή των δικαστών), C-204/21, EU:C:2023:442, σκέψη 125 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

93 Δεύτερον, όσον αφορά το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι διατάξεις των οδηγιών 2001/29, 2006/115 και 2019/790 περί των οποίων γίνεται λόγος στη σκέψη 82 της παρούσας απόφασης, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι διατάξεις των εν ισχύι οδηγιών στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας πρέπει να ερμηνεύονται με γνώμονα το διεθνές δίκαιο και ειδικότερα το δίκαιο των διεθνών συμβάσεων το οποίο τα νομοθετήματα αυτά αποσκοπούν ακριβώς να θέσουν σε εφαρμογή, όπως ρητώς υπενθυμίζεται στην αιτιολογική σκέψη 15 της οδηγίας 2001/29 και στην αιτιολογική σκέψη 7 της οδηγίας 2006/115 (πρβλ. αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Nederlands Uitgeversverbond και Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, σκέψεις 38 και 39, και της 18ης Νοεμβρίου 2020, Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación, C-147/19, EU:C:2020:935, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

94 Ειδικότερα, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι οι έννοιες που χρησιμοποιούνται στις οδηγίες 2001/29 και 2006/115 πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο σύμφωνο προς τις αντίστοιχες έννοιες που περιλαμβάνονται στη Συνθήκη WPPT, δεδομένου ότι οι διατάξεις της εν λόγω συνθήκης αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της έννομης τάξης της Ένωσης και, ως εκ τούτου, έχουν εφαρμογή εντός αυτής (πρβλ. αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Nederlands Uitgeversverbond και Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, σκέψη 39, και της 18ης Νοεμβρίου 2020, Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación, C-147/19, EU:C:2020:935, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

95 Συναφώς, κατά το άρθρο 2, στοιχείο α', της Συνθήκης WPPT, η έννοια «ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες» αναφέρεται στο σύνολο των προσώπων «που υποδύονται, τραγουδούν, απαγγέλλουν, εκφωνούν, παίζουν, ερμηνεύουν ή εκτελούν καθ' οιονδήποτε άλλο τρόπο λογοτεχνικά ή καλλιτεχνικά έργα ή εκφράσεις της λαϊκής τέχνης».

96 Επομένως, η διάταξη αυτή, η οποία αναφέρεται χωρίς καμία άλλη διευκρίνιση στους «ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες», δεν θέτει καμία προϋπόθεση που θα είχε ως αποτέλεσμα να αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες που προσλαμβάνονται με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2020, Recorded Artists Actors Performers, C-265/19, EU:C:2020:677, σκέψη 61).

97 Τρίτον, η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από τους σκοπούς που επιδιώκουν οι οδηγίες 2001/29, 2006/115 και 2019/790, όπως εκτίθενται στα προοίμια των πράξεων αυτών.

98 Συγκεκριμένα, πρώτον, όπως επισημαίνεται, κατ' ουσίαν, στις αιτιολογικές σκέψεις 9 και 10 της οδηγίας 2001/29, κάθε εναρμόνιση του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων πρέπει να βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας, διότι τα εν λόγω δικαιώματα

είναι ουσιώδη για την πνευματική δημιουργία, καθόσον οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, για να συνεχίσουν τη δημιουργική και καλλιτεχνική τους εργασία, πρέπει να λαμβάνουν εύλογη αμοιβή για τη χρήση των προστατευόμενων αντικειμένων τους.

99 Δεύτερον, οι αιτιολογικές σκέψεις 4 και 5 της οδηγίας 2006/115 υπενθυμίζουν την ανάγκη όχι μόνον προσαρμογής της προστασίας των συγγενικών δικαιωμάτων στις νέες οικονομικές εξελίξεις, όπως για παράδειγμα στις νέες μορφές εκμετάλλευσης, αλλά και διασφάλισης επαρκούς εισοδήματος στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες για τη συνέχεια του δημιουργικού και καλλιτεχνικού έργου τους.

100 Τρίτον, από την αιτιολογική σκέψη 72 της οδηγίας 2019/790 προκύπτει ρητώς ότι οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες συνήθως βρίσκονται σε ασθενέστερη συμβατική θέση όταν χορηγούν άδεια χρήσης ή μεταβιβάζουν τα δικαιώματά τους για τους σκοπούς της εκμετάλλευσης έναντι αμοιβής, και ότι τα εν λόγω φυσικά πρόσωπα χρειάζονται την προστασία που προβλέπεται στην οδηγία για να μπορούν να επωφεληθούν πλήρως από τα εναρμονισμένα δικαιώματα βάσει του δικαίου της Ένωσης. Συναφώς, η αναφορά που κάνει η αιτιολογική αυτή σκέψη στην έννοια της «συμβατικής θέσης» δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποκλείει μια θέση που απορρέει από σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου.

101 Βεβαίως, η ανωτέρω αιτιολογική σκέψη προσθέτει ότι η ανάγκη αυτή προστασίας δεν προκύπτει όταν ο αντισυμβαλλόμενος ενεργεί ως τελικός χρήστης και δεν εκμεταλλεύεται ο ίδιος την ερμηνεία. Εντούτοις, τούτο δεν συμβαίνει εν προκειμένω, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 65 της παρούσας απόφασης.

102 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες που προσλαμβάνονται με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου εμπίπτουν στην έννοια του «ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη» κατά το άρθρο 2, στοιχείο β′, και το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2001/29, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β′, το άρθρο 7, παράγραφος 1, το άρθρο 8, παράγραφος 1, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2006/115, καθώς και κατά τα άρθρα 18 έως 23 της οδηγίας 2019/790.

Επί της διά κανονιστικής πράξης εκχώρησης των συγγενικών δικαιωμάτων ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεσή τους

103 Όπως επισημάνθηκε στις σκέψεις 60 έως 64 της παρούσας απόφασης, η εκχώρηση των συγγενικών δικαιωμάτων ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών διέπεται ειδικώς από τις διατάξεις των οδηγιών 2001/29 και 2006/115, οι οποίες πρέπει, ως εκ τούτου, να εξεταστούν πρώτες.

104 Πρώτον, όσον αφορά το γράμμα των διατάξεων αυτών, αφενός, το άρθρο 2, στοιχείο β′, και το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2001/29 προβλέπουν ότι οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την αναπαραγωγή των υλικών ενσωματώσεων των εκτελέσεών τους και τη διάθεσή τους στο κοινό. Αφετέρου, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β′, το άρθρο 7, παράγραφος 1, το άρθρο 8, παράγραφος 1, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2006/115 παρέχουν στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την εκμίσθωση και τον δανεισμό των υλικών ενσωματώσεων των εκτελέσεών τους, το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την υλική ενσωμάτωση των

εκτελέσεών τους, το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση και την παρουσίαση στο κοινό των εκτελέσεών τους, καθώς και το αποκλειστικό δικαίωμα διανομής των υλικών ενσωματώσεων των εκτελέσεών τους.

105 Η προστασία που παρέχουν οι διατάξεις αυτές στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες πρέπει να έχει ευρύ περιεχόμενο. Ως εκ τούτου, η προστασία αυτή πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι δεν περιορίζεται στην απόλαυση των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στις εν λόγω διατάξεις, αλλά εκτείνεται και στην άσκησή τους (βλ., όσον αφορά το άρθρο 2, στοιχείο β′, και το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2001/29, απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2019, Spedidam, C-484/18, EU:C:2019:970, σκέψεις 36 και 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

106 Επιπλέον, τα δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται υπέρ των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών έχουν προληπτικό χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι για τη χρήση των εκτελέσεών τους απαιτείται προηγούμενη συγκατάθεσή τους. Επομένως, υπό την επιφύλαξη των εξαιρέσεων και των περιορισμών που προβλέπονται στο άρθρο 5 της οδηγίας 2001/29 και ειδικότερα στο άρθρο 10 της οδηγίας 2006/115, κάθε χρήση προστατευόμενου αντικειμένου από τρίτο χωρίς τέτοια προηγούμενη συγκατάθεση πρέπει να θεωρείται προσβολή των δικαιωμάτων του δικαιούχου (βλ., όσον αφορά το άρθρο 2, στοιχείο β′, και το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2001/29, απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2019, Spedidam, C-484/18, EU:C:2019:970, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

107 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό, λαμβανομένου υπόψη του γράμματος των διατάξεων των οδηγιών 2001/29 και 2006/115 περί των οποίων γίνεται λόγος στη σκέψη 104 της παρούσας απόφασης, ότι οι διατάξεις αυτές αντιτίθενται στη διά κανονιστικής πράξης εκχώρηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων που προβλέπονται σε αυτές χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεση των δικαιούχων τους, εκτός εάν η εκχώρηση εμπίπτει σε μία εκ των εξαντλητικού χαρακτήρα εξαιρέσεων ή περιορισμών που προβλέπουν οι οδηγίες αυτές (βλ., όσον αφορά το άρθρο 5 της οδηγίας 2001/29, απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2024, Kwantum Nederland και Kwantum België, C-227/23, EU:C:2024:914, σκέψη 76 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

108 Πάντως, ούτε η οδηγία 2001/29 ούτε η οδηγία 2006/115 περιέχουν εξαίρεση επιτρέπουσα την εκχώρηση, χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεση των δικαιούχων, του συνόλου των δικαιωμάτων που συνδέονται με την εκτέλεση και την εκμετάλλευση των υπηρεσιών των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών ορχήστρας, όπως αυτή που πραγματοποιήθηκε δυνάμει του βασιλικού διατάγματος της 1ης Ιουνίου 2021 και περί της οποίας γίνεται λόγος στις σκέψεις 44 και 45 της παρούσας απόφασης.

109 Βεβαίως, το άρθρο 8 της οδηγίας 2006/115 προβλέπει στην παράγραφο 1 εξαίρεση από το αποκλειστικό δικαίωμα των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την ασύρματη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση και την παρουσίαση στο κοινό των εκτελέσεών τους, όταν η εκτέλεση αποτελεί ήδη μέρος ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής ή γίνεται από υλική ενσωμάτωση. Επιπλέον, το άρθρο 8 θεσπίζει στην παράγραφο 2 δικαίωμα υπέρ των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών να λαμβάνουν εύλογη και ενιαία αμοιβή από τον χρήστη σε περίπτωση που ένα φωνογράφημα το οποίο εκδίδεται για εμπορικούς σκοπούς ή μια αναπαραγωγή του φωνογραφήματος αυτού χρησιμοποιείται για ασύρματη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση ή για οποιοδήποτε παρουσίαση στο κοινό.

110 Εντούτοις, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 37 των προτάσεών του, οι αυστηρά οριοθετημένες εξαιρέσεις και περιορισμοί στα δικαιώματα των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, όπως προβλέπονται από τις οδηγίες 2001/29 και 2006/115, δεν επιτρέπουν τη γενική υποχρεωτική εκχώρηση του συνόλου των συγγενικών δικαιωμάτων μιας κατηγορίας ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών.

111 Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται, δεύτερον, από το πλαίσιο, κατεξοχήν διεθνές, εντός του οποίου εντάσσεται η προστασία των συγγενικών δικαιωμάτων των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, και το οποίο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, σύμφωνα με τη νομολογία που μνημονεύεται στη σκέψη 93 της παρούσας απόφασης.

112 Κατά πρώτον, όπως προκύπτει επίσης από το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2006/115, όσον αφορά την προστασία των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, η χορήγηση υποχρεωτικών αδειών μπορεί να προβλέπεται μόνον στον βαθμό που οι άδειες αυτές συμβιβάζονται με τη Σύμβαση της Ρώμης.

113 Συναφώς, μολονότι οι διατάξεις της σύμβασης αυτής δεν αποτελούν μέρος της έννομης τάξης της Ένωσης, δεδομένου ότι η Ένωση δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να επισημάνει ότι η εν λόγω σύμβαση παράγει έμμεσα αποτελέσματα εντός της Ένωσης. Ειδικότερα, από το ιστορικό θεσπίσεως της οδηγίας 92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (ΕΕ 1992, L 346, σ. 61), προκύπτει ότι, για τους σκοπούς της οδηγίας αυτής και, ως εκ τούτου, της οδηγίας 2006/115 που εν τω μεταξύ την αντικατέστησε, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι έννοιες που περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, στη Σύμβαση της Ρώμης (πρβλ. απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2020, Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación, C-147/19, EU:C:2020:935, σκέψεις 35 και 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

114 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της Σύμβασης της Ρώμης ορίζει ότι η προβλεπόμενη από αυτήν προστασία υπέρ των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών πρέπει, κατ' αρχήν, να τους επιτρέπει να εμποδίζουν, μεταξύ άλλων, τη χωρίς τη συναίνεσή τους ραδιοτηλεοπτική εκπομπή και τη μετάδοση προς το κοινό της εκτέλεσής τους, την εγγραφή επί υλικού φορέα της μη εγγεγραμμένης εκτέλεσης τους, καθώς και τη χωρίς τη συναίνεση τους αναπαραγωγή της εγγραφής της εκτέλεσής τους.

115 Είναι αληθές ότι η Σύμβαση της Ρώμης περιλαμβάνει, στα άρθρα 12, 15 και 19, περιορισμούς στα αποκλειστικά δικαιώματα των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων, ιδίως στις περιπτώσεις δευτερευουσών χρήσεων φωνογραφημάτων, ιδιωτικών χρήσεων, χρήσεων σύντομων αποσπασμάτων με την ευκαιρία της παρουσίασης επίκαιρων γεγονότων ή χρήσεων αποκλειστικά προς σκοπούς εκπαιδευτικούς ή επιστημονικής έρευνας, ή όταν ο ερμηνευτής ή εκτελεστής καλλιτέχνης έχει δώσει τη συγκατάθεσή του για την ενσωμάτωση της εκτέλεσής του σε μία εγγραφή εικόνων ή εικόνων και ήχων.

116 Εντούτοις, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 40 των προτάσεών του, καμία από τις διατάξεις αυτές δεν επιτρέπει τη γενική υποχρεωτική εκχώρηση του συνόλου των συγγενικών δικαιωμάτων μιας κατηγορίας ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών.

117 Κατά δεύτερον, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 94 της παρούσας απόφασης, η οδηγία 2001/29 πρέπει επίσης να ερμηνεύεται κατά τρόπο σύμφωνο προς τις διατάξεις της Συνθήκης WPPT.

118 Ως προς το σημείο αυτό, επισημαίνεται ότι, βεβαίως, τα άρθρα 6 έως 10 της Συνθήκης WPPT κατοχυρώνουν υπέρ των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν, αντιστοίχως, τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση και παρουσίαση στο κοινό των μη εγγεγραμμένων ερμηνειών ή εκτελέσεών τους, εκτός από τις περιπτώσεις που η εκτέλεση ή η εγγραφή έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης, καθώς και την εγγραφή των μη εγγεγραμμένων ερμηνειών ή εκτελέσεών τους (άρθρο 6), την άμεση ή έμμεση αναπαραγωγή των ερμηνειών ή εκτελέσεών τους που είναι ενσωματωμένες σε φωνογραφήματα (άρθρο 7), τη διάθεση στο κοινό του πρωτοτύπου και των αντιτύπων των εκτελέσεών τους που έχουν ενσωματωθεί σε φωνογραφήματα μέσω πώλησης ή άλλης μεταβίβασης της κυριότητας (άρθρο 8), την εμπορική εκμίσθωση προς το κοινό του πρωτοτύπου και των αντιτύπων των εκτελέσεών τους που έχουν ενσωματωθεί σε φωνογραφήματα (άρθρο 9), καθώς και τη διάθεση στο κοινό των εκτελέσεών τους που έχουν ενσωματωθεί σε φωνογραφήματα (άρθρο 10). Πάντως, ούτε οι διατάξεις αυτές ούτε κάποια άλλη διάταξη της Συνθήκης WPPT επιτρέπουν τη γενική υποχρεωτική εκχώρηση του συνόλου των συγγενικών δικαιωμάτων μιας κατηγορίας ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών.

119 Κατά τρίτον, δυνάμει του άρθρου 18, παράγραφος 2, της οδηγίας 2019/790, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη, για τους σκοπούς της εφαρμογής της αρχής της δέουσας και αναλογικής αμοιβής που προβλέπεται στην παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου 18, την αρχή της συμβατικής ελευθερίας και τη δίκαιη ισορροπία μεταξύ δικαιωμάτων και συμφερόντων. Ωστόσο, η απαίτηση αυτή δεν πληρούται σε περίπτωση εκχώρησης συγγενικών δικαιωμάτων μιας κατηγορίας ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεση των δικαιούχων.

120 Τρίτον, η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από τους σκοπούς που επιδιώκουν η οδηγία 2001/29 και η οδηγία 2006/115, οι οποίες, όπως υπομνήσθηκε στις σκέψεις 98 και 99 της παρούσας απόφασης, αποσκοπούν στη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των δικαιωμάτων των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, καθώς και στην εξασφάλιση επαρκούς εισοδήματος στους τελευταίους.

121 Επομένως, οι διατάξεις περί των οποίων γίνεται λόγος στη σκέψη 104 της παρούσας απόφασης έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται στη διά κανονιστικής πράξης εκχώρηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων που προβλέπονται σε αυτές, χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεση των δικαιούχων τους.

122 Όσον αφορά τη μορφή που πρέπει να έχει η προηγούμενη συγκατάθεση των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, το Δικαστήριο έχει επισημάνει ότι οι οδηγίες 2001/29 και 2006/115 δεν διευκρινίζουν με ποιον τρόπο πρέπει να εκδηλώνεται η συγκατάθεση αυτή (πρβλ. απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2019, Spedidam, C-484/18, EU:C:2019:970, σκέψη 40).

123 Επομένως, τα κράτη μέλη είναι αρμόδια, αφενός, όπως προκύπτει επίσης από την αιτιολογική σκέψη 30 της οδηγίας 2001/29, να καθορίζουν τους όρους της συγκατάθεσης αυτής, η οποία, όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 48 των προτάσεών του, πρέπει να λαμβάνεται στο πλαίσιο ατομικών ή συλλογικών διαπραγματεύσεων ή, όσον αφορά τους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες που προσλαμβάνονται με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου, να αποτυπώνεται σε κανονιστική πράξη. Αφετέρου, τα κράτη μέλη είναι επίσης ελεύθερα να καθορίζουν τους όρους σύμφωνα με τους οποίους οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες που μετέχουν στην ίδια εκτέλεση εκπροσωπούνται για τους σκοπούς της άσκησης των δικαιωμάτων τους, σύμφωνα με το άρθρο 8 της Σύμβασης της Ρώμης.

124 Εντούτοις, οι όροι αυτοί πρέπει να ορίζονται αυστηρά, προκειμένου να μην καταστεί κενή περιεχομένου η ίδια η αρχή της προηγούμενης συγκατάθεσης (πρβλ. απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2019, Spedidam, C-484/18, EU:C:2019:970, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

125 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης δεν είχαν δώσει την προηγούμενη συγκατάθεσή τους για την εκμετάλλευση των αποκλειστικών δικαιωμάτων τους, τα οποία εκχωρήθηκαν στην ONB δυνάμει του βασιλικού διατάγματος της 1ης Ιουνίου 2021 μετά την πρόσληψή τους στην υπηρεσία της εν λόγω ορχήστρας, κατά παράβαση των διατάξεων που μνημονεύονται στη σκέψη 104 της παρούσας απόφασης. Ειδικότερα, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 43 της παρούσας απόφασης, η έλλειψη συμφωνίας μεταξύ της ONB και των μουσικών της αποτέλεσε αντικείμενο «πρωτοκόλλου διαφωνίας», το οποίο συντάχθηκε και υπογράφηκε πριν από την έκδοση του εν λόγω βασιλικού διατάγματος.

126 Επομένως, οι οδηγίες 2001/29 και 2006/115, αντιτίθενται στην εκχώρηση των συγγενικών δικαιωμάτων των οικείων ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, χωρίς τη συγκατάθεσή τους, όπως αυτή που πραγματοποιήθηκε δυνάμει του βασιλικού διατάγματος της 1ης Ιουνίου 2021.

127 Υπό τις συνθήκες αυτές, παρέλκει η εξέταση του ζητήματος εάν τα άρθρα 18 έως 23 της οδηγίας 2019/790, τα οποία αφορούν την εύλογη αμοιβή που πρέπει να καταβάλλεται στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες για την εκμετάλλευση των εκτελέσεων που προστατεύονται από τα συγγενικά δικαιώματα, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται ομοίως σε μια τέτοια εκχώρηση.

128 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, στοιχείο β′, και το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2001/29, καθώς και το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β′, το άρθρο 7, παράγραφος 1, το άρθρο 8, παράγραφος 1, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2006/115 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει τη διά κανονιστικής πράξης εκχώρηση, προς εκμετάλλευση από τον εργοδότη, των συγγενικών δικαιωμάτων των προσλαμβανόμενων με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών για τις υπηρεσίες που παρέχουν στο πλαίσιο των καθηκόντων τους στην υπηρεσία του εν λόγω εργοδότη, χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεσή τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

129 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 2, στοιχείο β′, και το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο α′, της οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, καθώς και το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β′, το άρθρο 7, παράγραφος 1, το άρθρο 8, παράγραφος 1, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2006/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το

δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας,

έχουν την έννοια ότι:

αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει τη διά κανονιστικής πράξης εκχώρηση, προς εκμετάλλευση από τον εργοδότη, των συγγενικών δικαιωμάτων των προσλαμβανόμενων με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών για τις υπηρεσίες που παρέχουν στο πλαίσιο των καθηκόντων τους στην υπηρεσία του εν λόγω εργοδότη, χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεσή τους.

(υπογραφές)